
A field report: The Center for Sport Giftedness at the Wingate Institute - from theory to practice / דיווח מהשדה: המרכז לטיפוח מחוננים צעירים במכון וינגייט, הלכה למעשה

Author(s): גלעד ויינגרטן and G. Weingarten

Source: *Movement: Journal of Physical Education & Sport Sciences* / כתב-עת בתנועה: כתב-עת / חשון, 1995, נובמבר, 1995, (חשון, Vol. ג&rm;, No. 2), למדעי החינוך הגופני והספורט, חשון, תשנ"ו / נובמבר, 1995, (תשנ"ו / נובמבר, pp. 248-253

Published by: Academic College at Wingate

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/23633412>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

JSTOR

is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Movement: Journal of Physical Education & Sport Sciences* / כתב-עת למדעי החינוך הגופני והספורט

דיווח מהשדה: המרכז לטיפוח מחוננים צעירים במכון וינגייט, הלכה למעשה

גלעד ויינגרטן

במאמר זה מתואר המרכז לטיפוח כשרונות צעירים במספר מקצועות ספורט, שהוקם במכון וינגייט ומתנהל כפנימייה. המאמר מונה את הגורמים שהביאו להקמת המפעל, את דרכי הביצוע, את סדר היום הספורטיבי הכולל כ-10 אימונים שבועיים, ואת הטיפול הרפואי לו זוכים החניכים. דגש מיוחד במפעל זה מכון ללימודיהם של החניכים, המקבלים במידת הצורך סיוע אישי. הנושא החינוכי-חברתי מודגש מאחר שהתפיסה הכוללת היא של **חינוך אזרחי לעתיד**. התוצאות הספורטיביות, ברמה הבינלאומית שהושגו עד כה, מצדיקות את הקמת המפעל ואת העלויות הכרוכות בהפעלתו, אם כי דרוש ניתוח תקופתי של כל ענף כדי לבדוק את הישגיו ואת כדאיותו במסגרת הכוללת של הספורט הישראלי.

הרעיון

המרכז לטיפוח מחוננים בספורט פועל במכון וינגייט זו השנה החמישית. בשנה הראשונה (תשנ"א) נכללו בו ספורטאים וספורטאיות משני ענפי ספורט בלבד: **התעמלות** (בנות) ו**טניס שולחן**. בשנת הלימודים השנייה נוספו **השחייה והתעמלות** הבנים, בשלישית ענף **הטניס** ובשנת הלימודים החמישית ענף **הג'ודו**. כיום כולל המרכז, הפועל בתנאי פנימייה מלאים, 80 צעירות וצעירים בני 11-18, הזוכים לאימוני ספורט בכמות ובאיכות מיטביים, שלא ידענו כמותם בעבר, תוך ניצול כל התנאים שמכון ספורט לאומי מסוגל להעמיד לרשותם, כגון: מגורים מתאימים ונוחים, מתקני ספורט מעולים, כלכלה מבוקרת, פיקוח וטיפול רפואי ופיסיותרפי, סיוע חינוכי ופסיכולוגי וכיו"ב.

מה היו השיקולים שהניעו את "המשוגעים לדבר" להגות את הפרויקט המורכב הזה ולהפוך חלום למציאות?

תאריכים: ספורט הישגי; ספורטאים צעירים מצטיינים; מכון וינגייט לחינוך גופני ולספורט.

הנחת היסוד שלנו הייתה, שכישרון גופני-ספורטיבי אינו נופל בחשיבותו מכל סוג אחר של כישרון (אומנותי, אינטלקטואלי וכיו"ב), ולפיכך **ראוי גם כישרון זה**, בתמיכתה של מערכת חינוכית-חברתית נאותה, **לטיפוח מיטבי כבר בגיל צעיר**.

הנחה נוספת קבעה, שעל-פי ההסתברות הסטטיסטית, אין כל סיבה שלא יימצאו במדינת ישראל, כמו בכל מקום אחר בעולם, ילדים מחוננים בספורט, שהרי בתחומי עיסוק אחרים כבר הוכיחו צעירינו שאינם נופלים במאומה מעמיתיהם בעולם.

עובדה מצערת היא, שלמרות הצטיינותו בתחומים שבהם נדרשת התמודדות קשה ומגוונת, **הנוער הישראלי אינו מגשים את הציפיות ממנו** בכל הקשור להצטיינות בספורט ברמה בין-לאומית גבוהה.

מתוך כך היה מקום לתהות, שמא המוכשרים ביותר לספורט מבין צעירינו אינם מגיעים לכלל עיסוק ספורטיבי באופן רציני; או לחילופין, אלה המגיעים אליו אינם זוכים לטיפול מקצועי נכון, שאמור לנווטם בדרך הארוכה והקשה של טיפוח הכישרון הטמון בהם, זו המובילה, בסופו של דבר, להשגת הרמה המצופה. כלומר, **ייתכן שלא בצעירינו האשם, אלא במערכת הספורט המנווטת על ידי המבוגרים**.

בעולם נהוגות כיום מספר שיטות לאיתור מחוננים בספורט ולטיפוחם:

★ בארצות-הברית ובקנדה, לדוגמה, התהליך מתבצע **במסגרות החינוכיות הקיימות**, קרי בבתי הספר. בארצות אלה הספורט התחרותי - לא רק שהוא מהווה חלק בלתי נפרד מן המערכת החינוכית, אלא גם נדבך מרכזי בתהליך הכנת הצעיר לאורח החיים התחרותי המאפיין את החברה הבוגרת.

★ באירופה מקובל לאתר ולטפח ספורטאים מוכשרים **במסגרת המועדונים ואגודות הספורט**. ארגונים אלה הבינו זה מכבר, שרק השקעה הולמת בדור הצעיר מהווה ערובה להמשכיות.

במדינות שונות מופעלות גם פנימיות מיוחדות לילדים מחוננים בספורט במסגרת **מסחרית-פרטית** (ארצות-הברית), במסגרת **לאומית** (ברית-המועצות, רומניה, קנדה, קובה, אוסטרליה), במסגרת של **התאחדות** (שוודיה, ספרד, גרמניה, הולנד), במסגרת של **מועדון** (הונגריה, גרמניה ועוד). בכל המקומות הללו **ההתייחסות למחוננים היא כאל משאב לאומי**, והטיפול המסור בהם - בהתאם.

במרבית המקרים, המחווננים מגיעים (או מופנים) לפנימיות כבר בגיל צעיר ממועדוני הספורט השונים על סמך מבחנים קפדניים ועל סמך הצטיינות בתחרויות. מסתבר שהשילוב בין שני מרכיבים אלה - **מבחנים אובייקטיביים** של כישורים גופניים בסיסיים ו**כושר תחרותי** - מאפשר חיזוי טוב יחסית של מחוננות.

בישראל, הטיפול של מועדוני הספורט בצעיר המחוון אינו עונה אפילו על חלק מזערי מן הדרישות המודרניות של פיתוח ההישגיות. למען האמת, מועדוני ספורט במתכונת של תרבות הספורט האירופית אינם מצויים כלל במקומותינו. גם הטיפול שמערכת החינוך הפורמלית מסוגלת להעניק לצעיר המחוון בספורט שואף לאפס. לכן, אך טבעי היה שנשאף לבנות בארץ שיטה ריכוזית כלשהי לטיפול מחוננים, ולו רק כדי לאפשר לקומץ מהם, במספר ענפי ספורט נבחרים, לזכות בטיפול שיהלום את הפוטנציאל הגלום בהם, במטרה להובילם לרמה בין-לאומית נאותה.

לסיכום: יודגש שנית, אין כל סיבה ממשית להסיק, שהנוער הישראלי נחות מבחינה גופנית-ספורטיבית מן הנוער בכל מקום אחר בעולם. אך כדי לעקור מחשבה כזו אחת ולתמיד, יש לעשות מעשה. חובתנו הייתה לדאוג, שהצעירים המוכשרים במיוחד לספורט לא "ייענשו" באי-מימוש יכולתם, בעוד שבתחומי מצוינות אחרים מושקעים מאמצים ומשאבים לאומיים מוגברים.

ביזמתם של מספר חברים, החלו לפני כשש שנים דיונים בצמרת משרד החינוך בסוגיית המחווננים בספורט. ההצעה הייתה, שאין להפלות לרעה את בעלי הכישורים הגופניים-ספורטיביים, בהשוואה לעמיתיהם ברוכי-הכישרון בתחומי מצוינות אחרים. למרבה השמחה, הטיעונים זכו לאוזן קשבת, וה**מרכז לטיפול המחווננים בספורט** נפתח.

ה מ י מ ו ן

המרכז זוכה היום, כמו גם מספר מפעלים אחרים המטפלים בספורטאים צעירים מצטיינים, לתקצוב ממלכתי. גם הוועד האולימפי תומך בפעולת המרכז, ובתוספת של תשלומי ההורים ותרומות צנועות מתאפשרת הפעלתו של המרכז לטיפול מחוננים. עלות כל ילד בפנימייה יוקרתית ואינטנסיבית מסוג זה היא כ-3,000-3,500 ש"ח בחודש, כלומר כ-35,000 ש"ח לילד לשנה. זאת, ללא השקעות בפיתוח ובמבנה. לאחרונה הוקם

בית הפנימייה במכון (שלב א'), הכולל קומת משרדים, מועדון וכיתות לימוד וקומת מגורים אחת מבין שלוש קומות מתוכננות.

אחד מכללי היסוד שנקבע היה, **שלעולם לא יידחה ילד מחונן**, שכישוריו עונים על הקריטריונים שנקבעו כדי להימנות עם המרכז, **רק מפני שהוריו מתקשים לעמוד בתשלום** שנקבע על פי הכנסתם החודשית. מפעל זה איננו, ולא יהיה, אכסניה רק לאלה שהוריהם הם בעלי אמצעים ויכולת (עד כה נשמר עיקרון זה; לכל המתקשים ניתן סיוע, אם כי ההורים עדיין משלמים מינימום הכרחי).

תשלומי ההורים מכסים בממוצע כ-15% מן העלות הכוללת של פעולות המרכז, והשאר, כאמור, מגיע ממקורות נוספים: **רשות הספורט** (משרד החינוך), **הוועד האולימפי ותרומות**. הנהלת המרכז מייצגת את כל הגופים המשיקים ובעלי העניין. **יושב ראש ההנהלה הוא מנהל רשות הספורט**. מונתה גם **ועדת הפעלה, שהיו"ר שלה כיום הוא מנכ"ל מכון וינגייט**.

פעילות חינוכית-חברתית

כדאי להדגיש, שהמאמצים והתקציבים מושקעים לא רק בהיבט הספורטיבי. נתח גדול מהם מופנה להיבטים החינוכיים-חברתיים, הקשורים קשר אמיץ למפעל זה בכל יום מימי השבוע ולאורך כל השנה. הצעיר המחונן מקבל, לפי הצורך, סיוע בלימודים, ייעוץ פדגוגי ואף ייעוץ פסיכולוגי. לרשות המרכז עומד מועדון תרבות, ואם הבית מנהלת אותו. כמו-כן, המרכז מארגן פעולות שונות בתחום החברתי והחינוכי, כמו טיולים מודרכים ברחבי הארץ, אירועים חברתיים, הרצאות וכיו"ב.

אמנם, מטרת המרכז היא בראש ובראשונה **קידום ספורטיבי לרמה בין-לאומית גבוהה**, אך בו-זמנית גם **פיתוח האינטלקט** והיבטים נוספים, החשובים כל כך להתפתחות אישיות הרמונית של אזרח במדינת ישראל.

יחסי גומלין בין המרכז לבין בית הספר

כבר מתחילתו, יצר המרכז לטיפוח מחוננים קשר עם **מערכת החינוך הסמוכה שבקיבוץ שפיים**. בית הספר למד עד מהרה להכיר ולהעריך את הלחצים המיוחדים

הקשורים לעולמם הספורטיבי-תחרותי של המחווננים הצעירים ולהתאים את עצמו, ככל האשר, לצורכיהם המיוחדים. המרכז, מצידו, למד להתחשב בדרישות הלימודיות והחברתיות של בית הספר. לדוגמה, מערכת השעות מסודרת כך שהיא מאפשרת לספורטאים אימוני בוקר בהפסד מזערי של חומר לימוד. קשר יומיומי מתנהל בין המערכת החינוכית של המרכז לבין מורי בית הספר והורי הילדים כדי לעדכנם בכל הקשור להתפתחות הספורטיבית, הלימודית, החינוכית והחברתית של ילדיהם.

הילדים עסוקים באימוני ספורט כ-25-30 שעות בשבוע במוצע. בשלושה ימים בשבוע מתקיימים אימוני בוקר טרם ההסעה לבית הספר. בשאר השבוע מתנהלים האימונים בשעות אחר-הצהריים והערב, ככל הנדרש, בדומה לנעשה במוסדות דומים בעולם.

סיבה טובה מאד לגאווה היא, ללא ספק, רמתם המקצועית הגבוהה של המאמנים במרכז. כמו הילדים המחווננים, כך גם המאמנים (הפועלים איתם במשרה מלאה - שני מאמנים לכל ענף ספורט), נבחרו לעבודה זו בקפידה רבה. המפעל איפשר את קליטתם של מספר בעלי מקצוע מעולים מקרב העולים החדשים כדי לפתח כאן את מה שעשו בארצות מוצאם.

הקורא יבין, בוודאי, שמפעל מן הסוג הזה אינו פועל מבלי לעורר חשדות שונים מצידם של גורמי הספורט השונים, של מאמנים וכיו"ב. כדי להפיג חשדות אלה הוחלט מלכתחילה, **שכל הילדים ימשיכו לייצג את אגודות האם בתחרויות ובאליפויות השונות, ולא את המרכז או את מכון וינגייט.**

מדרך הטבע **הקשרים האמיצים ביותר נוצרים בין המרכז המטפל במחווננים לבין ההורים.** ההורים מהווים את הברומטר האמין ביותר לעבודה עם ילדיהם; עבודה זו נבחנת יום יום באמצעותם. ואכן, ההיזון החוזר שהתקבל עם הזמן מהורי הילדים היה חיובי בהחלט.

מן הבחינה המקצועית נוצר קשר בין המרכז לבין איגודי הספורט הרלוונטיים. במרבית המקרים מתבצע איתם תהליך הבחירה של הספורטאים המחווננים, ועל דעתם נבחרים המאמנים שיקדמו את הספורטאים, ולמעשה, כל ההיבט התחרותי במישור הלאומי והבינלאומי חופף את משימותיהם. ההישגים הביאו את האיגודים לתפוס את המרכז

למחוננים כאמצעי היעיל והאינטנסיבי ביותר לטיפוח עתודה ספורטיבית ברמה בינלאומית.

אמות מידה להצלחה. כמו כל מפעל, כך גם המרכז לטיפוח מחוננים בספורט יצטרך להיבחן בעתיד באמות מידה של יעילות ושל כדאיות. כידוע, אין ניסים בספורט, ואין קפיצות דרך נחשוניות. קיימת רק עבודה קשה ושיטתית, העשויה, בבוא היום, להניב פירות בשיעור סביר של הצלחה. כדאיות המפעל תיבדק בעתיד בהשוואה להישגי העבר של מדינת ישראל בזירה הבינלאומית ובהשוואה לתפוקות שניתן להשיג בישראל גם ללא מאמץ מרוכז ויקר כזה.

האופטימיים חוזים בעיני רוחם את התפתחותו, בתוך מספר שנים, של **מרכז פנימייתי גדול לטיפוח כישרונות צעירים, שיכלול את מרבית ענפי הספורט האולימפיים.** לצידו יוקם בית ספר עיוני מיוחד, ובו ילמדו המחוננים על פי מערכת שעות (ומקצועות) המתואמת עם מערכת האימונים.

דומה, **שהתוצאות הספורטיביות** שהושגו עד כה (זהו הקריטריון המרכזי העומד למבחן), **מצדיקות את קיום המפעל** ואת המאמצים והמשאבים הרבים שהושקעו בו. הישגים ספורטיביים שלא ידענו עד כה הושגו על ידי ספורטאי המרכז:

- ★ שני אלופי אירופה לנוער **מיכל שחף** בהתעמלות ו**איתן אורבך** בשחייה
- ★ סגן אלוף אירופה לקדטים בטניס שולחן **יניב שרון**
- ★ שתי מדליות ארד באותו ענף **ויקה צימרמן** ו**שמעון קלברס**
- ★ הישגים נהדרים בטניס יחידים ובטניס קבוצתי
- ★ שיאים ישראלים למכביר ברמת נוער לבוגרים.